

CHAKANA BIZNESNING RIVOJLANISHIDA TIJORAT BANKLARINING O'RNI

Saxiyeva Shirin Abdumalik qizi

Bank moliya akademiyasi, Tinglovchisi

***Annotatsiya:** Mazkur tezisda chakana biznesning rivojlanishida tijorat banklarining o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Xususan, tijorat banklarining kichik va o'rta biznes sub'ektlariga ko'rsatayotgan moliyaviy xizmatlari, kreditlash dasturlari, investitsiyalar va boshqa moliyaviy qo'llab-quvvatlash vositalari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, chakana biznes uchun tijorat banklari tomonidan taklif etilayotgan zamonaviy moliyaviy texnologiyalar va innovatsion yechimlarning ahamiyati ham o'rganiladi. Tadqiqotda tijorat banklarining chakana biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlashi natijasida iqtisodiy o'sish va ijtimoiy barqarorlikka erishish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Ushbu ishda empirik ma'lumotlar va zamonaviy iqtisodiy nazariyalar asosida tijorat banklarining chakana biznesni rivojlantirishdagi strategik roli va samaradorligi yoritiladi.*

Tayyorlangan tezis chakana biznes sub'ektlari va tijorat banklari o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash, moliyaviy resurslardan samarali foydalanish hamda innovatsion yondashuvlarni qo'llash orqali umumiy iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi. Bu tadqiqot natijalari chakana biznes vakillari, tijorat banklari menejerlari va iqtisodiy siyosatshunoslar uchun qo'llanma sifatida xizmat qilishi mumkin.

***Kalit so'zlar:** Chakana biznes, Bank, kredit risklari, bank imtiyozi, kredit tizimi, kredit imtiyozi, samaradorlik, kredit foizi.*

Chakana biznes iqtisodiyotning muhim qismi bo'lib, u aholini ish bilan ta'minlash, mahalliy iqtisodiyotlarni qo'llab-quvvatlash va innovatsiyalarni targ'ib qilishda katta rol o'ynaydi. Ushbu sohaning muvaffaqiyatli rivojlanishi ko'p jihatdan

tijorat banklari tomonidan ko'rsatiladigan moliyaviy xizmatlarga bog'liqdir. Tezisning maqsadi chakana biznesning rivojlanishida tijorat banklarining o'rni va ahamiyatini tahlil qilishdir.

1. Tijorat banklarining chakana biznesga ko'rsatadigan moliyaviy xizmatlari

Tijorat banklari chakana biznesni rivojlantirish uchun turli moliyaviy xizmatlar ko'rsatadi. Ular quyidagilardan iborat:

Kreditlash: Tijorat banklari chakana biznes sub'ektlariga qisqa va uzoq muddatli kreditlar taqdim etadi. Ushbu kreditlar yangi biznesni boshlash, mavjud biznesni kengaytirish va texnologik yangilanishlarni amalga oshirish uchun zarurdir.

Lizing: Lizing xizmatlari orqali chakana bizneslar kerakli uskunalar va texnikalarni moliyaviy qiyinchiliklarsiz sotib olish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Savdo moliyasi: Tijorat banklari xalqaro va mahalliy savdo operatsiyalarini qo'llab-quvvatlash uchun turli moliyaviy vositalarni, jumladan, aktsiyadorlik kreditlari, akkreditivlar va boshqa savdo moliyaviy vositalarini taqdim etadi.

2. Tijorat banklarining investitsiyalari va qo'llab-quvvatlash vositalari

Tijorat banklari chakana biznesni rivojlantirish uchun quyidagi investitsiyalar va qo'llab-quvvatlash vositalarini taklif etadi:

Venture kapital va private equity: Tijorat banklari yuqori rivojlanish salohiyatiga ega bo'lgan startaplar va kichik korxonalar uchun venture kapital va private equity investitsiyalarini amalga oshiradi.

Grant va subsidiya dasturlari: Ba'zi tijorat banklari grant va subsidiya dasturlarini taklif qilib, chakana bizneslarni innovatsion loyihalar va texnologiyalarni joriy etishda qo'llab-quvvatlaydi.

Moliyaviy maslahatlar: Tijorat banklari biznes-reja tuzish, moliyaviy rejalashtirish va investitsiya strategiyalarini ishlab chiqish bo'yicha maslahat xizmatlarini taqdim etadi.

3. Zamonaviy moliyaviy texnologiyalar va innovatsion yechimlar

Tijorat banklari chakana bizneslar uchun zamonaviy moliyaviy texnologiyalar va innovatsion yechimlarni taklif etadi:

Internet-banking va mobil ilovalar: Tijorat banklari internet-banking va mobil ilovalar orqali chakana bizneslarga 24/7 xizmat ko'rsatadi, bu esa ularning moliyaviy operatsiyalarini tez va samarali amalga oshirish imkonini beradi.

Elektron to'lov tizimlari: Tijorat banklari elektron to'lov tizimlarini taklif etib, chakana bizneslar uchun xarid qilish va to'lovlarni amalga oshirish jarayonlarini osonlashtiradi.

Blockchain va kriptoaktivlar: Ba'zi tijorat banklari blockchain texnologiyasi va kriptoaktivlar orqali chakana bizneslar uchun xavfsiz va tezkor to'lov xizmatlarini taqdim etadi.

4. Tijorat banklarining chakana biznesni rivojlantirishdagi strategik roli

Tijorat banklari chakana biznesni rivojlantirishda quyidagi strategik rollarni o'ynaydi:

Moliyaviy vositachilik: Tijorat banklari chakana bizneslarga kerakli moliyaviy resurslarni yetkazib beradi va ularni samarali boshqarishda yordam beradi.

Risklarni boshqarish: Tijorat banklari chakana bizneslarning moliyaviy risklarini boshqarishda, sug'urta va hedging xizmatlarini taqdim etishda muhim rol o'ynaydi.

Bozor infratuzilmasini rivojlantirish: Tijorat banklari chakana bizneslar uchun kerakli bozor infratuzilmasini rivojlantirish, yangi bozorlarga chiqishda ko'maklashish va marketing xizmatlarini taklif qilish orqali qo'llab-quvvatlaydi.

Xulosa

Chakana biznesning rivojlanishida tijorat banklarining o'rni juda muhimdir. Ular tomonidan taqdim etilayotgan moliyaviy xizmatlar, investitsiyalar va zamonaviy texnologiyalar chakana bizneslar uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Natijada, tijorat banklari orqali moliyaviy qo'llab-quvvatlash chakana bizneslarni iqtisodiy o'sish va ijtimoiy barqarorlikka erishishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Ushbu tezis tijorat banklari va chakana biznes o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash, moliyaviy resurslardan samarali foydalanish va innovatsion yondashuvlarni qo'llash orqali umumiy iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun amaliy tavsiyalarni taklif etadi.

ADABIYOTLAR

1. Otto, M., & Thornton, J. (2023). O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QO‘SHILGAN QIYMAT SOLIG‘I VA AYLANMADAN OLINADIGAN SOLIQ TO‘LOVCHILARINI BIR-BIRIDAN FARQLI JIHLATLARINI BAHOLASH. QO‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 9, 140-143.
2. Nazarali o‘g‘li, M. S. (2023). THE STUDY OF VALUE-ADDED TAX: KNOWLEDGE FROM THE EU VAT EXPERIENCE AND UZBEKISTAN'S VAT SYSTEM. *QO‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 9, 131-135.
3. Po‘latov, S., & Farmonov, I. (2023). The Role and Significance of Internal Audit as an Effective System of Internal Control in Business Entities.
4. Khurshid Gafurov. (2021). Economic Performance of Kazakhstan and Uzbekistan Since Independence: Impacts of Selected Economic Policies and Institutions. Conference paper: Uzbekistan on The Way to Third Renaissance: Harmony of Ethnocultural, Historical and Economic Aspects. «Innovatsion rivojlanish nashryoti. <https://doi.org/10.54613/001069>
5. Мелибаева, Г. (2021). Иқтисодиётни диверсификациялаш шароитида тижорат банк активлари самарадорлигини ошириш масалалари. *Общество и инновации*, 2(4/S), 282-291.